

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXI. An etiam pro probabili periculo sortis, habitâ ratione
qualitatis, & quantitatis periculi, servatâque proportione inter periculum &
auctarium, in foro conscientiae licitum sit aliquid ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

cum fenore concederent. Quod pianè propositum est pianè præposterum; nec proinde lucrum verè cessans fundare potest. Nam ut verè obtendi queat cessans lucrum, necesse est, ante mutuum, seu illius voluntatem, completam efficacemque voluntatem præcessisse, legitimis aliis negotiis lucratoriis pecuniam istam applicandi, quam tu à me postulas tibi mutuo tradi, uti Doctores omnes conveniunt, teste Toletio loco citato n. 2. & 5. Plerique tamen eorum, qui lucrum cessans prætexunt, legitimas illius occasiones recusare solent, v. g. prædiorum frugiferorum emptiones, frugum aut fructuum mercimonia, veras (non fucatas) cum mercatoribus societates, census perpetuos, aut vitalitios, &c. in hoc unice vel primario intendentes, ut lucrum specioso fallacique prætextu mutuando reportent, cum certissima mutuatae fortis recuperatione. Quod profectò nihil aliud est nisi magna avaritiæ illecebra, usuraque verissima, illo prætextu larvata.

372 2°. consuetudinarium est, mutuatores, qui pecuniam suam, ante mutuum, negotiationi sponte subdixerunt, malentes utique mutuari cum certo lucro, certaque suæ fortis recuperatione, quam negotiari cum incerta spe lucri, incerta item recuperatione pecuniæ suæ, pacisci non posse de lucro cessante. Quia mutuum ipsi verè non est causa cessantis lucri, sed sola illa voluntas ipsorum. Ita Sylvius q. 77. a. 1.

373 3°. mercatores illos esse usurarios, qui copiosam pecuniam in nundinis habentes, post emptas merces, quas sibi emere statuerant, pecuniam residuam mutant, cum voluntate aliquid ultra sortem exigendi, titulo lucri cessantis. Quia nec ipsis lucrum ullum verè cessat ex mutuo: cum emerint omnia quæ emere proposuerant.

CAPUT XXXI.

An etiam pro probabili periculo fortis, habitâ ratione qualitatis & quantitatis periculi, servatâque proportione inter periculum & auctarium, in foro conscientie licitum sit aliquid ultra sortem exigere, gravis est controversia inter Doctores; in qua partem negativam, ob rationes non contemendas, tenent Doctores Sorbonici, & Lovanienses, cumque ipsis plerique alii, scientiâ & pietate celebres; affirmativam tamen (salvâ lege charitatis, servatisque aliis conditionibus infra exponendis) tradit Decisio Romana.

374 PRO affirmativa referri solent Scotus in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. litt. O, Major, Gabriel, Angelus, Binsfeldius, Corduba, Sylvester, Joannes Medina, Valentia, Salas, Azorius, Salonius, Lessius, Malderus, Wygers, Sylvius, Cardinalis de Lugo, Petrus Navarra, Bonacina, cumque pluri-

bus aliis Prosper Fagnanus in cap. *naviganti* de usuris.

Verum præcipua autoritas pro affirmativa, est autoritas S. Congregationis de propaganda fide, quæ 12. Septembris 1645. in Responso ad tertium quæsitum Missionariorum Sinensium affirmativam hac de re sententiam approbavit, & Innocentius X. (eâdem Congregatione supplicante) ipsius resolutionem confirmavit, distictè præcipiendo Missionariis omnibus regni Sinensis, ut in prædicatione, & concientiarum directione, eidem resolutioni sese conformarent.

Siquidem inter septemdecim quæsitâ prædicatorum Missionariorum isti Congregationi proposita, tertium quæsitum fuit istud: In præfato regno lege stabilitum est, ut in mutuo triginta pro centum accipiantur, absque respectu lucri cessantis, aut damni emergentis: quæritur, utrum Chinesibus sit licitum, pro pecuniarum suarum mutuo, licet non interveniat lucrum cessans, aut damnum emergens, prædictam pro centum triginta regni lege taxatam quantitatem accipere? Et causa dubitationis est, quia in recuperanda pecunia est aliquod periculum, scilicet quod qui accipit mutuatum, fugiat, vel quod tardet in solvendo, vel quod necessarium sit coram Judice repetere, vel propter alia hujusmodi.

Resolutio verò S. Congregationis ad istud quæsitum est tenoris sequentis: Censuerunt, ratione mutui immediatè & præcisè, nihil esse accipiendum ultra sortem principalem: si verò aliquid accipiant ratione periculi probabiliter imminens, prout in casu, non esse inquietandos, dummodò habeatur ratio qualitatis periculi, & probabilitatis ejusdem, ac servatâ proportione inter periculum, & id quod accipitur.

In fine verò quæsitum ac resolutionum, seu responso ad illa factorum à Patribus Qualificatoribus sancti Officii, Decretum S. Congregationis subjunctum est, ut sequitur: Die 12. Septembris 1645. referente Eminentissimo Domino Cardinale Ginesio, superscripta quæsitâ unâ cum responsis & resolutionibus Congregationis Theologorum, ad eorundem quæsitum examen specialiter instituta, sacra Congregatio Eminentiss. DD. Cardinalium de propaganda fide, præfata responsa & resolutiones approbavit, & eâdem Congregatione supplicante, Sanctissimus Dominus noster, ad conservandam uniformitatem in prædicatione, ejusque praxi, omnibus & singulis Missionariis, cujuscumque Ordinis, Religionis, & Instituti, etiam Societatis Jesu, in Regnis Chinarum aut Chinae, pro tempore existentibus, vel extrinsecis, sub excommunicatione lata sententia, Sanctitati Suae, & S. Sedi Apostolicæ specialiter reservata, distictè præcipiendo mandavit, quatenus præfata responsa, & resolutiones diligenter observent, illisque in praxi manant, ac ob

aliis, ad quos pertinebit, observari & practicari faciam, donec Sanctitas Sua, vel Sedes Apostolica aliud ordinaverit. A. Cardinalis Caponius. Loco X sigilli. Franciscus Angelus Secretarius.

377 Resolutionem illam S. Congregationis, cum subjuncto Decreto Innocentii X. refert Thomas Hurtadus ad calcem suarum Resolutionum Orthodoxarum de Martyrio fidei. Referunt & RR. DD. Curati Galliarum in Theolog. Mor. Novor. Casuistar. p. 1. pag. 131. Mihi nihilominus in publica disputatione eandem resolutionem alleganti responsum fuit primò de ea non satis constare.

378 Verùm laudatus Hurtadus exhibet illius exemplar authenticatum per Notarium Apostolicum, ut sequitur: „ Ego infra-
„ scriptus Notarius Apostolicus fidem facio,
„ atque in verbo veritatis attestor, præsens
„ impressum assumptum cum suo originali
„ omnino concordare, nihilque deesse, aut
„ superfluum esse. In cuius rei fidem ac te-
„ stimonium hanc manu propria scripsi & sub-
„ scripsi, ac solitum sigillum meum Notaria-
„ tibus posui in hac Civitate Cadacensi anno à
„ Nativitate Domini nostri Jesu Christi 1646.
„ Indictione 14. Die verò 9 Mensis Julii,
„ Pontificatus in Christo Patris ac Domini
„ Innocentii Papæ X. anno ejus 2º. vocatus
„ atque rogatus in testimonium veritatis, Fr.
„ Victorius, Richtius, de sancto Raymundo
„ nuncupatus, Ordinis Prædicatorum, No-
„ tarius Apostolicus. „ Qua de re si quis ad-
„ huc dubitet, ipsi facile erit novam copiam
„ authenticam ejusdem decreti ac resolutio-
„ nis ex Registro dictæ Congregationis com-
„ parare. Quo enim folio descripta sit, vi-
„ dere poterit apud Hurtadum.

379 Secundò responsum fuit, resolutionem il-
lam non esse positivam, sed permissivam,
seu tolerantivam duntaxat. Ast oppositum
certum est ex tenore illius, subjectoque In-
nocentii X. decreto: sacra namque Con-
gregatio, hac de re interrogata, positivè
respondet, inquietandos non esse, recipien-
tes aliquid in terminis istius resolutionis. In-
nocentius quoque X. omnibus & singulis
Missionariis Chinesibus sub tanta poena
non præcepisset, resolutioni affirmativæ
se se conformare in prædicationibus, & ani-
marum directione, nisi eam positivè ap-
probasset, saltem usquedum aliter S. Sedi
visum esset.

380 Tertio responsum fuit, resolutionem il-
lam S. Congregationis solum procedere in
casu periculi extraordinarii, seu periculi lon-
gè majoris communi periculo, quod mutuo,
nullo pignore vel cautione munito, immi-
nere solet. Sed contrà: si sacra Congre-
gatio resolutionem suam ad ejusmodi peri-
culum restrictam esse voluisset, id utique
expressisset. Non expressit autem; imò re-
solutionem suam eà expressit generalitate,

quam postulabat generalitas quæstioni. In qua
nulla facta fuit mentio periculi extraordina-
rii, seu extraordinariè magni, sed commu-
nis: utpote cujus rationes communes, seu
valdè frequenter accidentes, non extraor-
dinariæ allegantur. Enimverò solum peri-
culum extraordinarium, seu restrictio re-
sponsionis ad illud, sufficere non poterat ad
excusandam communem ordinariamque Re-
gni illius praxim.

Quarto responsum fuit, resolutioni illi
obstare caput *naviganti* de usuris. Verùm
jura juribus concordanda sunt, & dicendum,
quòd Innocentius X. dum resolutionem il-
lam positivè approbavit, ei caput *navigan-
ti* non obstare suâ illà approbatione satis
ostendit.

Et reverà non obstare, saltem pro con-
scientiæ foro, S. Antoninus; Sylvester;
Conradus, Major, Cajetanus, & Theologi
frequentius apud Fagnanum loco citato n.
19. ostendunt; ex eo quòd resolutio capi-
tis *naviganti* solum procedat in casu, quo
mutuans, ad recipiendum aliquid ultra for-
tem, movetur ratione mutui. Censetur au-
tem (inquit) moveri ratione mutui,
quando vult & paciscitur, ut fortis peri-
culum ad se pertineat, alias non mutuaturus,
& sic ex mutuo vult consequi lucrum,
mediante istâ susceptione periculi, quod idèò
usurarium est, quia mutuatarium cogit ad
secum ineundum tale pactum, ipsi liberum
non relinquens, vel tale cum ipso pactum
inire, vel aliam cautionem aut pignus pro
fortis assecuratione præstare.

Id ipsum Fagnanus n. 21. ostendit ex eo
quòd capite *naviganti* Gregorius IX. non
dicat *naviganti*, vel eunti ad nundinas, cer-
tam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo
quòd suscipit in se periculum, recepturus
aliquid supra fortem, *usurarius est*; sed *usu-
rarius est censendus*; quasi senserit non esse
usurarium in foro conscientiæ, sed talem esse
censendum in externo foro Ecclesiæ, nisi
sufficenter probet, se periculum in se non
suscepisse ad palliandam usurariam intentio-
nem suam lucrandi ex pecunia mutuata,
sed mutuatori liberum reliquisse aliam fortis
assecurationem præstare. Quod nisi sufficien-
ter probet, Ecclesia ex iis quæ plerùmque
accidunt, præsumit usurariam intentionem,
illo suscepti in se periculi prætextu palliatam;
nec audit mutuatores contrarium asserentes,
sicut non audit electores, quibus pecunia
promissa vel data fuit, si dicant, se non fuisse
motos ad eligendum propter pecuniam;
quia alias electuri erant: sed electionem cen-
set simoniacam fuisse, occultam intentio-
nem, & Ecclesiæ incognitam, ei soli relin-
quens, qui novit abscondita tenebrarum;
& occulta consilia cordium: simoniacam (in-
quam) censet, non quia semper talis coram
Deo sit, sed quia talis esse solet, ut inquit
Glossa in cap. *presentiam* in ver. *istam* l. q. 1.
Et

Et est simile in cap. *mulier 15. q. 1.*

384 Accedit, quod ex isto capite *naviganti* Scotus loco citato format argumentum in favorem resolutionis S. Congregationis. Tres namque casus ibi deciduntur. Primus est de mutuante pecuniam naviganti, vel eunti ad nundinas, & recipiente aliquid pro eo quod periculum in se suscipit. Secundus est de illo, qui numeratâ pecuniâ merces, in futurum tradendas, nunc minoris emit quàm valeant emptionis tempore, quia tunc verisimiliter dubitat an plus vel minus sint valituræ, dum tradentur. Tertius est de illo, qui propter dubium, quo verisimiliter dubitatur, utrum merces solutionis tempore plus vel minus sint valituræ, eas vendit plus quàm tunc valeant, si aliâs eas tunc non erant venditurus. In secundo casu dicitur quod non fit usurarius; nec in tertio, si merces servaturus erat usque ad istud tempus, ante illud non venditurus.

385 Hinc enim Scotus arguit sic: probabile periculum pretii, tempore traditionis minuendi, in secundo casu titulus est sufficiens ad minuendum pretium rei nunc emptæ; in secundo etiam casu probabile periculum, vel (si magis placeat sic loqui) probabilis spes, pretii tempore solutionis augendi, titulus est sufficiens ad exigendum aliquid supra latitudinem pretii nunc currentis. Similiter ergo probabile periculum fortis non recipiendæ, vel difficulter recipiendæ, in casu nostro, titulus est sufficiens ad exigendum aliquid supra valorem rei mutuatae.

386 Quod enim trium illorum casuum par sit ratio, & pro ratione etiam periculi fortis aliquid exigi possit, pluribus aliis exemplis similibus ostendi potest. Primum quia, ut S. Thomas 2. 2. q. 77. a. 4. ad 2. ait; licitum est carius vendere, propter periculum, cui venditor se exponit, transferendo rem de loco ad locum. Et opusc. 73. de usuris c. 7. justum est carius vendere ob prævisum periculum futurae difficultatis in solutione recipiendæ. Par vero ratio est de prævisio periculo fortis recipiendæ: quemadmodum enim solutio præsens, & ab omni periculo immunis, plus valet quàm fors dicto periculo exposita; ita fors præsens, & ab omni periculo immunis, plus valet quàm fors periculo probabili exposita. Tam justè ergo exigitur compensatio istius, quàm illius minoris valoris. Verba S. Doctoris sunt: *Si venditor rem suam intendat vendere carius, propter damnum, quod sibi prævidet imminere ex dilatione solutionis recipiendæ, seu propter vexationem suam redimendam, quam probabiliter timet futuram sibi in repetitione debiti, propter malitiam vel impotentiam debitoris; tunc excusatur à vitio, & fit æquitas æstimationis in hujusmodi contractibus ... quando probabiliter timetur hæc inconuenientia accidere.*

387 Secundò, ratione periculi damni solum probabiliter emerfuri ex mutuo, licitum est

supra fortem exigere, & recipere aliquid proportionatum qualitati & quantitati istius periculi. Similiter ergo ratione periculi fortis solum probabiliter amitendæ, vel non nisi difficulter recipiendæ à mutuuario, licitum est supra fortem exigere & recipere aliquid proportionatum, &c. Cùm probabile fortis periculum æquè sit titulus à mutuo distinctus, quàm probabile illud periculum damni, nec minus pretio æstimabilis.

Et confirmatur, tum quia ipsa incurfio 388 periculi fortis, probabiliter non recipiendæ, damnum quoddam emergens censeferi potest, non minus quàm jactura lucri probabiliter futuri: cùm æquè sit jactura boni actû habiti; majoris utique valoris pecuniæ, vel lucri præsentis, quàm futuræ. Minus namque valere pecuniam probabiliter non recipiendam, vel non nisi difficulter recipiendam, quàm pecuniam absque periculo & difficultate præsentem, constat ex eo quod venditor non tantum acciperet pro vendito jure suo, & actione in mutuarium periculosum, quantum acciperet pro vendito sorte ipsâ præsentem; quemadmodum nec tantum accipit, qui vendit debitum periculosum, quàm qui vendit non periculosum.

Tum quia emptor debiti non periculosi, 389 licitè potest illud emere minus quàm valeat debitum non periculosum, pro eo quod se exponit periculo debitum illud non recipiendi, vel non nisi difficulter recipiendi, tamen postea contingat illud absque difficultate recipi (prout ostendemus infra, dum de emptione) similiter ergo mutuator summa in mutuarii manu periculosa, licitè potest amplius exigere, quàm si eam committeret manus non periculosa, pro eo quod se exponit periculo eam non recipiendi, &c. tamen postea contingat eam absque difficultate recipi. Omnis quippe ratio quæ probat unum, probat & alterum.

Confirmatur denique hæc ratione, quæ 390 videtur gravissima: Constat ex Evangelio, estque doctrina ab omnibus recepta, usuram tunc solum committi, cùm aliquid supra fortem exigitur, vel recipitur ratione mutui. At certissimum est, id quod supra fortem exigitur, vel recipitur, pro probabili fortis periculo non exigi, nec recipi ratione mutui. Certissimum namque est, id non exigi ratione mutui, quod non exigitur ratione alicujus intrinseci, sed extrinseci mutuo, ipsique per accidens annexi. Atqui non minus certum est illud non exigi ratione alicujus intrinseci, sed extrinseci mutuo, ipsique per accidens annexi, quod solum exigitur pro probabili fortis periculo. Nam certissimum est, probabile fortis periculum non esse mutuo intrinsecum, sed extrinsecum, nec per se, sed per accidens ipsi annexum, prout damnum emergens, & lucrum cessans. Cùm nihil magis sit mutuo extrinsecum, cum iploque per accidens con-

nexum, quàm quod à mutuo realiter separabile est, frequenterque ab ipso separatur. Probabile verò fortis periculum à mutuo realiter non minùs separabile est, frequenterque separatum, quàm damnum illud, & lucrum cessans; siquidem ab ipso separatur, quotiescumque mutans pro affecuratione fortis sufficientem accipit cautionem, vel pignus, aut hypothecam.

391 Periculum quidem aliquod semper annexum est mutuo, nullà cautione, pignore vel hypothecâ munito. Verùm istius muniminis defectus æquè per accidens se habet ad mutuum, quàm cessatio lucri, vel incurso damni emergentis ex mutuo. Igitur mutuator haud magis tenetur gratis subire defectum istius muniminis in mutuo, quàm cessationem lucri, vel incursum damni: cum defectus iste sit æquè pretio aestimabilis; uti constat ex eo quòd fidejussor cum isto defectu fidejubs pro mutuuario periculoso, aliquid isti defectui seu oneri proportionatum, secundum omnes exigere possit.

392 Hæc ratio, à me in suprâ memorata disputatione proposita, ad eò placuit R^{do}. P. Platelio Societatis Jesu doctissimo Professori, ut, in exitu disputationis, suum mihi de ea judicium aperiens, dixerit sibi videri demonstrativam, eamque proinde, unâ cum allegata à me S. Congregationis resolutione, inseruerit tertiæ editioni suæ Synopsos P. 3. c. 4. §. 4.

393 Monendus est tamen mutuator, ad hoc ut aliquid supra fortem ratione periculi fortis, in foro conscientie exigere possit, quinque præsertim conditiones esse necessarias. Prima est, ut id deduxerit in pactum, prout in simili dictum est cap. 30. Secunda, ut periculum sit verum, & in probabilibus conjecturis fundatum, non verò in levis & imaginariis. Tertia, ut ratione istius periculi non exigatur plusquàm mutuarius ipse alteri pro affecuratione similis periculi dare vellet, vel non plusquàm ejusmodi periculum à prudentibus communiter aestimatur. Quarta, ut mutuarius à mutuante non compellatur ad secum paciscendum de isto periculo, sed plena ipsi libertas relinquantur, vel ad taliter cum ipso paciscendum, vel ad cautionem, aut pignus pro fortis affecuratione præstandum. Quinta, ut auctarium non exigatur contra debitum charitatis, seu eleëmolyne, sed eo salvo, juxta dicta num. 369. Unde etiam cum periculo fortis in gravi necessitate pauperibus est mutuandum; & si pignus dederint, eo indigentibus ipsum restituendum, juxta illud Exodi 22. *Si pignus à proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei ipsum. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat.* Et Eccli. 29. Sapiens v. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. dissuadet quidem mutuare, ob pericula & difficultates,

versu tamen 11. & seqq. addit: *verum super humilem (id est pauperem) animo fortior esto, & pro eleëmolyne non trahas illum.* Et versu 13. *Perde pecuniam propter fratrem, & amicum tuum; non abscondas illam sub lapide in perditionem.* v. 14. *Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quàm aurum.* Nam, ut D. Ambrosius l. de Tobia cap. 16. ait: "Date mutuum iis, à quibus non speratis vos quod datum fuerit recepturos. Nullum hic damnum est, sed compendium: minimum datis, multum recipietis. In terra datis, & id vobis solvetur in cælo. Fœnus amittitis, mercedem magnam habebitis. Fœneratores esse definitis, filii eritis Altissimi... Dicit Salomon: Fœnerat Domino, qui miseretur pauperi; secundum datum autem ejus retribuet ei. Ecce bonum fœnus de malo factum est. Ecce irreprehensibilis fœnerator. Ecce usura laudabilis."

CAPUT XXXII.

Occurritur rationibus in contrarium.

Objicies 1°. canonem *naviganti*. Sed ei n. 380. 381. 382. 383. 384. occurrimus. Eidem canoni aliter occurrunt Farchinæus de controverf. jur. l. 2. in principio. Bernartius de utilit. legendæ historiae l. 2. in principio, & alii graves Authores, aientes, mendam in textum illius irrepfisse, & loco ejus quod casu primo dicitur, *usurarius est censendus*, legendum esse *usurarius non est censendus*. Quia immediate subjungitur: *ille quoque, qui dat decem solidos, ut alio tempore totidem sibi grani, vini vel olei mensura reddantur, quæ licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus solutionis tempore sint valitura, verisimiliter dubitatur, non debet ex eo usurarius judicari.* Quia particula copulativa quoque vel duas affirmaciones, vel negaciones duas inter se debet copulare. Ubi verò copulari, seu inter se connecti non possunt, ponenda non est particula copulativa quoque, sed adverbativa *tamen*, quod ibi non fit. Unde si in primo casu legendum non esset, *usurarius non est censendus*, in secundo congruè non diceret Pontifex, *ille quoque... usurarius non debet judicari*, sed dicere deberet: *ille tamen*, &c. Neque enim congruè loquitur, qui dicit: *Qui facit hoc, usurarius est censendus.* Ille quoque qui facit istud, usurarius non debet judicari. Sed quia exemplaria omnia in primo casu habent, *usurarius est censendus*, & ita legunt S. Thomas opusc. 73. S. Antoninus, & Canonistæ passim omnes, insistendum iis, quæ numero illo 380. & seqq. diximus.

Objicies 2°. si liceat pro periculo fortis auctarium exigere, licebit & pro periculo istius auctarii exigere aliud auctarium, & pro periculo secundi istius auctarii, tertium auctarium, & sic in infinitum.